

## บทความวิจัย (Research Article)

### การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล

### THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL BASE ON CARL ORFF'S CONCEPT TO ENHANCE CREATIVE MUSIC ABILITY FOR WESTERN MUSIC STUDENTS

Received: May 23, 2019

Revised: July 4, 2019

Accepted: July 10, 2019

ปริยาภรณ์ เลขธรากร<sup>1\*</sup> และมนสิข สิทธิสมบุญ<sup>2</sup>

Piriyaporn Lekatarakorn<sup>1\*</sup> and Monasit Sittisomboon<sup>2</sup>

<sup>1,2</sup>คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

<sup>1,2</sup>Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, 65000, Thailand

\*Corresponding Author, E-mail: pung\_piri@hotmail.com

## บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอน 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน และ 4) เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน โดยการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอน และเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญ และศึกษานำร่องการใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลเปรียบเทียบความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ของนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล โดยนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้กับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาทักษะการบรรเลงเดี่ยวและรวมวงดนตรีสากล 2 (234112) โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 19 คน และขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ ได้แก่ ลักษณะการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ และหลักการ แนวทางการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ

2. ผลการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระการสอน กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการทดลองนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ พบว่า กิจกรรมตามกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบเป็นลำดับขั้นตอน สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่า นิสิตมีความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

**คำสำคัญ:** รูปแบบการเรียนการสอน ดนตรีตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ การบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์

## Abstract

The purpose of this research was to develop the instructional model base on Carl Orff's concept to enhance creative music ability for western music students. The specific purposes were 1) to study basic information for develop the instructional model, 2) to construct the instructional model and studied quality of the instructional model, 3) to trial the instructional model, and 4) to evaluate satisfaction with the teaching and learning management according to the instructional model. The results of research were as follows:

1. The results of the study of basic information about instructional model found that the important elements in instructional according to Carl Orff's concepts are structures of instructional according to the teaching style according to Carl Orff's concept. Approach for instructional that enhance creative music ability. And principles and approach for instructional management measurement and evaluation according to the teaching style according to Carl Orff's concept.

2. The result of instructional model found the instructional model that has developed is composed of principles, aim, teaching content, teaching process and measurement and evaluation. The results of the quality examination of instructional model by experts found the instructional model that has been developed has the highest level of quality. And the pilot experiment results to study

the feasibility found that the activities according to the instructional process of the model were sequential. Can continue to organize teaching and learning activities continuously.

3. The results of the experiment using the instructional model found students have the ability to play creative music after studying higher than before learning with an average score with statistical significance at .05 level.

4. The satisfaction of instructional management was at the highest level.

**Keywords:** Instruction Model, Music based on Carl Orff's Concept, Creative Music

## บทนำ

จากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2552 ได้กำหนดการจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาศิลปกรรมศาสตร์ พ.ศ. 2558 กลุ่มสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ ในมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ 5.3 ทักษะทางปัญญา ข้อ 5.3.4 ว่า “บัณฑิตมีความคิดสร้างสรรค์ และมีปฏิภาณไหวพริบในการสร้างผลงาน” และมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ 5.6 ทักษะพิสัยว่า “บัณฑิตสามารถใช้ทักษะปฏิบัติทางศิลปกรรมศาสตร์ในการสร้างสรรค์ผลงานของตน”

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยสร้างสรรค์จากการเลียนแบบเสียงจากธรรมชาติ และการสร้างสรรค์จากจินตนาการของตนเอง ดนตรีนอกจากจะใช้เพื่อความบันเทิงแล้ว ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ให้มีความสุขสมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งว่า “...การดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดความปิติ ความสุข ความยินดี ความพอใจได้มากที่สุด หน้าที่ของนักดนตรีนั้นคือ ทำให้ผู้ฟังเกิดความพอใจ ความครึกครื้น ความอดทน ความขยัน มีความเข้มแข็ง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ นอกจากจะสร้างความบันเทิงแล้ว ควรแสดงในสิ่งที่จะเป็นทางสร้างสรรค์ เช่น ชักนำให้คนเป็นคนดีด้วย...”

Sutthichit (2011) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ในความหมายหนึ่งคือ การจัดองค์ประกอบต่างๆ ขึ้นมาเป็นผลงานใหม่ มีลักษณะเป็นของตนเอง ซึ่งเป็นความหมายที่ใช้โดยทั่วไปในการเรียนการสอนดนตรี องค์ประกอบต่างๆ ที่กล่าวถึง ได้แก่ องค์ประกอบดนตรี ซึ่งมีผู้เรียนเรียนรู้และนำมาผสมกันด้วยความคิดของตนเอง กลายเป็นผลงานใหม่ขึ้นมา ซึ่งในขั้นนี้จัดได้ว่าผู้เรียนสร้างสรรค์ทางดนตรีแล้ว แม้ว่าจะมีไม่ใช่เป็นสิ่งที่แปลกใหม่แต่อย่างใดสำหรับผู้สอนหรือผู้เรียนบางคน แต่จัดเป็นสิ่งที่ใหม่หรือสิ่งที่ผู้เรียนผู้นั้นสร้างขึ้นมาก เช่น การนำคำตัวโน้ตต่างๆ มาจัดเป็นจังหวะตามความคิดของตนเอง ส่วนในอีกลักษณะหนึ่งคือ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาจริงๆ เช่น การแต่งเพลงที่เป็นของตนเอง หรือการแสดงการเต้นประกอบจังหวะดนตรีที่เป็นแบบของตนเองโดยไม่ซ้ำแบบใคร

ในระบบการสอนของคาร์ล ออร์ฟ การสร้างสรรค์ (Creativity) ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด หลักสูตรของคาร์ล ออร์ฟ เปิดโอกาสให้มีการสร้างสรรค์แบบต่อเนื่องหลายแบบ Orff (1976) กล่าวว่า คนทั้งหลายที่ติดกับรูปแบบและความเชื่อจะสามารถหาความเพลิดเพลินได้น้อยนิด แต่ผู้ที่เป็นศิลปินและเป็นผู้สร้างสรรค์ (Improvisers) โดยธรรมชาติจะหาความเพลิดเพลินได้มากกว่า ทุกกระยะของกิจกรรมดนตรีแนวคาร์ล ออร์ฟ เอื้ออำนวยสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาความเป็นอิสระเสมอ ดังนั้น หลักการของคาร์ล ออร์ฟ โดยตัวมันเองจึงไม่มีวันจบหรือหยุดนิ่ง แต่จะพัฒนา

เติบโตและไหลอยู่เสมอ แต่การพัฒนาไปในทิศทางที่ผิดก็เป็นอันตรายอย่างที่สุด ดังนั้น การพัฒนาอย่างอิสระจะเป็นไปได้โดยที่เด็กจะต้องถูกฝึกจากผู้เชี่ยวชาญที่รู้จักคุ้นเคยกับสไตล์ของคาร์ล ออร์ฟ และรู้จักโอกาสเหมาะสมที่จะใช้ด้วย (Nakwong, 2004)

จากแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพราะนิสิตดุริยางคศาสตร์สากลมีปัญหาในการบรรเลงเพลงอย่างสร้างสรรค์ ยังติดอยู่ในกรอบหรือรูปแบบเดิมๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา ไม่สามารถบรรเลงเพลงได้อย่างอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ไม่มีขั้นตอนในการเรียนและการซ้อมอย่างชัดเจน รวมถึงขาดความเป็นศิลปินและเป็นนักสร้างสรรค์ (Improvisers) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล

### วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลง และหลักการ แนวทางการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตามรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟเชิงสร้างสรรค์ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผลงานวิจัย ตลอดจนถึงสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปสาระสำคัญ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) นำข้อมูลพื้นฐานและแนวคิดที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา

รูปแบบการเรียนการสอน หลังจากนั้นจึงกำหนด และจัดลำดับองค์ประกอบต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์ สอดคล้อง ส่งเสริมซึ่งกันและกัน และท้ายสุดจึงเขียนรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบให้สมบูรณ์ ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานที่นำมาพัฒนารูปแบบ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ หลังจากนั้นจัดทำเอกสารประกอบรูปแบบการเรียนการสอน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่นำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ 2) ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอน คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแผนการสอน โดยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมิน และให้คำแนะนำ 3) นำรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างไปทดลองนำร่อง (Try out) กับนิสิตสาขาดุริยางคศาสตร์สากล ชั้นปีที่ 2 จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติการ หลังจากนั้นปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแผนการสอนให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้จริง

**ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล** ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง นำไปทดลองใช้กับนิสิตสาขาดุริยางคศาสตร์สากล ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาทักษะการบรรเลงเดี่ยวและรวมวงดนตรีสากล 2 (234112) จำนวน 19 คน โดยดำเนินการ ดังนี้ 1) ก่อนเรียนทำการทดสอบความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ในการบรรเลงเพลง 2) ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการสอนที่จัดทำขึ้น ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการสังเกต เลียนแบบ ขั้นที่ 2 ขั้นการเริ่มทดลองบรรเลงด้วยตนเอง ขั้นที่ 3 ขั้นการบรรเลงเดี่ยวอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการผสมวง และขั้นที่ 4 ขั้นการเป็นนักสร้างสรรค์ (Improvisers) โดยธรรมชาติ โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง คือ 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง และมอบหมายให้ไปฝึกซ้อมด้วยตนเอง 3) หลังดำเนินการทดลองทดสอบความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยใช้แบบวัดทักษะการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ แล้วนำข้อมูลต่างๆ ที่เก็บรวบรวมไว้มาวิเคราะห์ ดังนี้ 3.1) หาค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบวัดทักษะการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ทั้งก่อนและหลังการทดลอง 3.2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบวัดทักษะการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ  $t - test dependent$

**ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลต่อรูปแบบการเรียนการสอนบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล** โดยนำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ไปให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการทดลองทำการประเมินภายหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองตามที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นนำผลที่ได้ คือ คะแนนจากแบบประเมินมาหาค่าเฉลี่ยแล้วนำไปเปรียบเทียบ

## ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน สามารถสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การบรรเลงอย่างมีการดนตรี หมายถึง การบรรเลงเพลงอย่างมีความชำนาญ และสามารถดนตรี (Improvisation) ได้ 2) การบรรเลงทำนองอย่างไม่มีผิดโน้ต หมายถึง การบรรเลงเพลงไม่มีผิดโน้ตที่ผู้ประพันธ์บันทึกไว้ และยังสามารถเปลี่ยนกุญแจเสียง (Transpose key) ของบทเพลงที่บรรเลงได้ 3) การบรรเลงอย่างมีการแสดงออกถึงอารมณ์ของบทเพลง หมายถึง สามารถบรรเลงเพลงได้อย่างอิสระ ใส่ความเป็นตัวของตัวเองเข้าไปในบทเพลง ฟังแล้วแตกต่างจากต้นฉบับ และสื่อถึงอารมณ์ของบทเพลงตามเครื่องหมายต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และ 4) การประยุกต์การบรรเลงและการซ้อม หมายถึง การมีขั้นตอนในการเรียนและการซ้อมอย่างชัดเจน ผู้เรียนเข้าใจในระบบการซ้อมในตัวเอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในตอนเรียนได้

2. ผลการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน มี 5 องค์ประกอบ คือ หลักการของรูปแบบ ได้แก่ 1) มุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ในทุกเรื่องด้วยประสบการณ์ดนตรีของตนเอง และ 2) การสร้างสรรค์ในเชิงทักษะเป็นกระบวนการคิดที่ทุกคนควรมีโอกาสได้ฝึกฝนหรือปฏิบัติ หลังจากที่ได้ผู้สอนได้แนะนำ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากล เนื้อหาสาระการสอนของรูปแบบ คือ การฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีตะวันตกในระดับพื้นฐาน กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการสังเกตประสบการณ์ดนตรี ขั้นที่ 2 ขั้นการเริ่มทดลองบรรเลงด้วยตนเองอย่างช้าๆ ขั้นที่ 3 ขั้นการบรรเลงเดี่ยวอย่างสร้างสรรค์จากหลักการที่ได้เรียนรู้ และขั้นที่ 4 ขั้นการนำประสบการณ์ดนตรีไปสร้างสรรค์ (Improvisation) โดยธรรมชาติ และการวัดและประเมินผล คือ วัดความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ 4 ด้าน ดังนี้ 1) การบรรเลงอย่างมีการดนตรี 2) การบรรเลงทำนองอย่างไม่มีผิดโน้ต 3) การบรรเลงอย่างมีการแสดงออกถึงอารมณ์ของบทเพลง และ 4) การประยุกต์การบรรเลงและการซ้อม โดยมีคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่แผนการสอน จำนวน 16 ชั่วโมง เป็นเอกสารให้คำแนะนำการใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยจะอธิบายให้ทราบถึงสิ่งที่ควรศึกษาและควรจัดเตรียม ตลอดจนวิธีปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของการเรียนการสอน บทบาทของผู้สอน การจัดสภาพการเรียนการสอน รวมถึงข้อเสนอแนะอื่นๆ ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอน คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแผนการสอน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และผลการทดลองนำร่อง (Try out) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติ พบว่า กิจกรรมตามกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีระบบ เป็นขั้นตอน สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนได้อย่างต่อเนื่อง

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า ก่อนเรียนผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 11.67 ส่วนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 15.82 ปรากฏผลดังตาราง 1

**ตาราง 1** แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน

| ช่วงเวลา  | คะแนนเฉลี่ย | ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน | t-test  | p    |
|-----------|-------------|---------------------|---------|------|
| ก่อนเรียน | 11.67       | 1.26                | .099    | .461 |
| หลังเรียน | 15.82       | 1.43                | 10.787* | .000 |

ซึ่งถ้าจำแนกตามลักษณะการบรรเลงจะเห็นว่าผู้เรียนมีความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นทุกลักษณะ ดังนี้ 1) การบรรเลงอย่างมีการคิดริเริ่ม มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน 23.27 2) การบรรเลงอย่างมีความคล่องแคล่ว มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน 22.92 3) การบรรเลงอย่างมีความยืดหยุ่น มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน 12.00 และ 4) การบรรเลงอย่างละเอียดลออ มีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน 8.30 ปรากฏผลดังตาราง 2

**ตาราง 2** แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน จำแนกตามลักษณะการบรรเลง

| ลักษณะการบรรเลง                | ก่อนเรียน |      | t-test | p    | หลังเรียน |      | t-test  | p    |
|--------------------------------|-----------|------|--------|------|-----------|------|---------|------|
|                                | $\bar{x}$ | S.D. |        |      | $\bar{x}$ | S.D. |         |      |
| การบรรเลงอย่างมีการคิดริเริ่ม  | 15.92     | 1.41 | 2.981  | .003 | 23.27     | 2.42 | 15.280* | .000 |
| การบรรเลงอย่างมีความคล่องแคล่ว | 16.04     | 1.45 | .238   | .407 | 22.92     | 1.41 | 8.118*  | .000 |
| การบรรเลงอย่างมีความยืดหยุ่น   | 10.08     | 0.97 | -1.886 | .035 | 12.00     | 0.94 | 6.872*  | .000 |
| การบรรเลงอย่างละเอียดลออ       | 7.00      | 0.85 | .000   | .500 | 8.30      | 0.97 | 6.872*  | .000 |

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหา ด้านความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านความพึงพอใจต่อการใช้อุปกรณ์ ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในภาพรวมในระดับมากที่สุด ซึ่งถ้าแบ่งเป็นรายด้านสามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหา ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่เนื้อหาช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการบรรเลงเพลง มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอน และช่วยให้เกิดแนวคิดในการแก้ปัญหาในระดับมากที่สุด ในด้านช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของอาชีพอยู่ในระดับมาก 2) ด้านความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดในทุกด้าน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตัวเอง ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนาน และได้ความรู้จากกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ วิวิจารณ์ แสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งได้ฝึกการตัดสินใจ

(Improvisation) ด้วยตัวเอง และ 3) ด้านความพึงพอใจต่อการใช้อุปกรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดในทุกด้าน ปรากฏผลดังตาราง 3

**ตาราง 3** แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอน

| รายการ                                                             | $\bar{X}$   | S.D.        | ระดับความพึงพอใจ |
|--------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|------------------|
| <b>1. ด้านเนื้อหา</b>                                              | 4.50        | 0.72        | มากที่สุด        |
| 1.1 ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการบรรเลงเพลง                    |             |             |                  |
| 1.2 มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน                                   | 4.60        | 0.71        | มากที่สุด        |
| 1.3 ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของอาชีพ                           | 4.50        | 0.81        | มาก              |
| 1.4 เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความเหมาะสม                        | 4.40        | 0.89        | มากที่สุด        |
| 1.5 ช่วยให้เกิดแนวคิดในการแก้ปัญหา                                 | 4.60        | 0.74        | มากที่สุด        |
| <b>เฉลี่ย</b>                                                      | <b>4.52</b> | <b>0.77</b> | <b>มากที่สุด</b> |
| <b>2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน</b>                          | 4.80        | 0.50        | มากที่สุด        |
| 2.1 มีความน่าสนใจ                                                  |             |             |                  |
| 2.2 ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง                                    | 4.80        | 0.33        | มากที่สุด        |
| 2.3 มีความสนุกสนาน                                                 | 4.80        | 0.38        | มากที่สุด        |
| 2.4 ฝึกวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และแสดงความคิดเห็น                      | 4.70        | 0.65        | มากที่สุด        |
| 2.5 กล้าแสดงออก และได้ฝึกการดันสด (Improvisation)                  | 4.70        | 0.69        | มากที่สุด        |
| ด้วยตัวเอง                                                         |             |             |                  |
| <b>เฉลี่ย</b>                                                      | <b>4.76</b> | <b>0.51</b> | <b>มากที่สุด</b> |
| <b>3. ด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์</b>                                   | 4.70        | 0.69        | มากที่สุด        |
| 3.1 การเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ มีความน่าสนใจ                   |             |             |                  |
| 3.2 สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ                        | 4.50        | 0.66        | มากที่สุด        |
| 3.3 การเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี | 4.60        | 0.82        | มากที่สุด        |
| 3.4 การเรียนรู้โดยใช้การสาธิต และแนะนำให้ปฏิบัติด้วยตัวเอง         | 4.50        | 0.75        | มากที่สุด        |
| ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้เพิ่ม                                       |             |             |                  |
| 3.5 ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการซ่อมและการเรียน                   | 4.60        | 0.75        | มากที่สุด        |
| <b>เฉลี่ย</b>                                                      | <b>4.58</b> | <b>0.67</b> | <b>มากที่สุด</b> |

### การอภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน รวมทั้งการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตดุริยางคศาสตร์สากลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น



ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระการสอน กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Praphin et al. (2017) ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนไว้ใกล้เคียงกัน ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล โดยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟ ที่พัฒนาขึ้นนั้นมีจุดเด่นในด้านกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นการสังเกตประสบการณ์ดนตรี ขั้นที่ 2 ขั้นการเริ่มทดลองบรรเลงด้วยตนเองอย่างช้าๆ ขั้นที่ 3 ขั้นการบรรเลงตัวอย่างสร้างสรรค์จากหลักการที่ได้เรียนรู้ และขั้นที่ 4 ขั้นการนำประสบการณ์ดนตรีไปสร้างสรรค์ (Improvisation) โดยธรรมชาติ ซึ่งทั้ง 4 ขั้นนี้เป็นขั้นที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้เรียนได้

2. ด้านความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ พบว่า เมื่อนำรูปแบบการเรียนการสอนไปทดลองใช้พบว่า นิสิตที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นดังนี้เพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในแต่ละแผนการสอนนั้น มีแนวการดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอน ตามขั้นตอนของกระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอนที่ได้พัฒนาขึ้น โดยเริ่มจากการสังเกต เลียนแบบ โดยการให้ผู้เรียนบรรเลงบทเพลงที่ได้รับ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงบรรเลงโน้ตที่ถูกต้องให้ผู้เรียนดู โดยให้ผู้เรียนสังเกตและจดจำสิ่งที่ถูกต้อง หลังจากนั้นให้ผู้เรียนบรรเลงใหม่ โดยต้องบรรเลงให้ถูกต้องตามเสียงโน้ต ทำนองหลัก จังหวะ และเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ในบทเพลง ขึ้นถัดมาเป็นขั้นการเริ่มทดลองบรรเลงด้วยตนเอง ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้บรรเลงเพลงที่ได้รับอย่างถูกต้องตามเสียงโน้ต จังหวะ และเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง หลังจากนั้นเข้าสู่ขั้นการบรรเลงตัวอย่างสร้างสรรค์รวมถึงการผสมวง โดยขั้นนี้จะเกิดขึ้นหลังจากผู้เรียนได้ฝึกบทเพลงที่ได้รับเป็นอย่างดีแล้ว บรรเลงได้โดยไม่ผิดพลาด ผู้วิจัยจึงทำการสอนการดันสด (Improvisation) จากคอร์ตในบทเพลง โดยให้ผู้เรียนสามารถใช้จินตนาการช่วยในการบรรเลง สามารถดันสดอย่างไม่ต้องยึดติดกับแบบแผนใดๆ ก่อน แต่ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องยังคงเสียงโน้ต จังหวะ และเครื่องหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ในบทเพลงไว้ด้วย หลังจากนั้นทดลองให้ผู้เรียนฝึกทำการบรรเลงรวมวงกับเพื่อน โดยใช้เครื่องดนตรีเพียง 1 ชิ้นเพิ่มเข้ามา และขั้นสุดท้าย คือ ขั้นการเป็นนักสร้างสรรค์ (Improvisers) โดยธรรมชาติ ผู้วิจัยให้ผู้เรียนบรรเลงบทเพลงที่ได้รับในรอบแรก โดยทำการดันสดในจำนวน 1-2 ห้อง (bars) หลังจากนั้นในรอบที่ 2 ให้ผู้เรียนทำการดันสดทั้งบทเพลง โดยต้องดันสดไปกับทางเดินคอร์ต และจังหวะที่ถูกต้อง ในรอบที่ 3 ที่บรรเลง ให้ผู้เรียนบรรเลงรวมวงกับเพื่อน โดยให้ยึดทำนองหลักและทำการดันสดไปพร้อมๆ กัน

3. ด้านความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ผลจากการประเมินความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น ในด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สอนมีความรู้ความชำนาญในเนื้อหาที่สอน สามารถที่จะอธิบายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องลึกซึ้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Nawanon (2004) ที่กล่าวว่าครูจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะสอน รู้ทฤษฎีพัฒนาการบุคคล รู้ทฤษฎีการเรียนรู้ อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนนั้นเกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้เรียน

## ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

1.1 ควรใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบอื่นๆ และมีความหลากหลาย

1.2 ควรสอดแทรกกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ในทุกเนื้อหาหรือทุกแผนการสอน

1.3 ควรเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์มาถ่ายทอดประสบการณ์เพิ่มเติม

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยเปลี่ยนตัวแปร 2 ตัว ดังนี้

2.1 ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของความสามารถบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์อื่นๆ นอกเหนือจาก 4 ด้านที่ได้ทดลองไป

2.2 ตัวแปรด้านความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ผู้เรียนมีพื้นฐานความสามารถในการบรรเลงเพลงเชิงสร้างสรรค์ในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน

## References

- Nakwong, T. (2004). *Teaching music for children according to Carl Orff's concept*. Bangkok: Publisher of Kasetsart University. [in Thai]
- Orff, C. (1976). *The schulwerk*. London: Schott.
- Praphin, C., Kongmanus, K., Chiranuparp, C., & Kaewurai, W. (2017). The development of an instruction model for computer subject based on project – based learning with social media to enhance information communication and technology literacy for upper primary students. *Journal of Nursing and Education*, 21(1), 30-47. [in Thai]
- Sutthichit, N. (2011). *Music education: Principles and Essence*. Bangkok: Art, Music and Dance Education, Chulalongkorn University. [in Thai]